

İnsan / ALİ ŞERİATİ

FECR YAYINLARI, ANKARA 2008,
328 S., 13.5X21 cm. ISBN: 9789756004449

“Ben; kanı, ırkı ve kalıtımı kendisi tarafından yaratılmış biriyim; İRKÇILIK, FA-ŞİZM. Ben, gizli bilincin, ruhsal düğümlerin, içgüdüsel ya da asli cazibelerin eğitsel, çevresel ve kalıtsal etkenler üzerine etkisi sonucu oluşmuş biriyim; PSİKOLOJİZM. Ben, toplumunun yarattığı biriyim; SOSYOLOJİZM. Ben, çevremdeki doğal şartların, suyun, havanın ve coğrafi şartların eğittiği biriyim; NATÜRİZM, COĞRAFİZM. Ben, tarihsel süreç içinde şekillenmiş, benden önce geçenlerin bütünüün aynası olan biriyim; HİSTORİZM. Ben, kültür alanında verimli olan ülkemizin topraklarında yetişmiş olan bitkiyim; KÜLTÜRALİZM. Ben, iş şeklimin, iş araçlarının türünün, ekonomik şartlarının şekillendirdiği biriyim; EKONOMİZM. Emeksel zorunluluk, üretim araçlarının asıllığı yani MARKSİZM. Ve ben Allah’ın yarattığı ve O’nun istediği doğrultuda hareket eden biriyim; KADERCİLİK, FATALİZM. Gördüğümüz gibi her yöne giden yol kapalı. Hepsi de insanı devre dışı bırakmaktan söz ediyor.” Editörlüğünü Prof. Dr. Hicabi KIRLANGIÇ ile Prof. Dr. Derya ÖRS’ün yaptığı, tamamı 37 ciltten oluşacak olan “Ali Şeriatî Külliyyatı”nın 24 no’lu kitabı olarak yayın-

lanan ve çevirisini Dr. Şamil ÖCAL’ın yaptığı, insan eksenli konuşmalardan oluşan “İNSAN” isimli eser, İslam ve İnsan, Özgürlük, İnsan İslam ve Batı Ekolleri, Özgür İnsan İnsanın Özgürlüğü, İnsan ve Tarih, Egzistansiyalizm başlığını taşıyan altı bölüm ve eklerden oluşuyor.

Yeryüzünde Allah’ın emanetçisi olarak ifadelendirdiği iki boyutlu olan ve böylece sorumluluğu omuzlamış bulunan insana, onu sadece dünyaya veya ahirete yönelterek saptırmayan, her iki yönü de dengeleyecek olan bir din gerekliliğinin altını çizen Ali ŞERİATİ (1933-1977), insanın bu büyük sorumluluğunu gerçekleştirebilmesinin yolunun ancak iki boyutlu bir din olan İSLAM’ı kuşanmasından geçtiğini söyler. Yani ŞERİATİ’ye göre İslam’ın aradığı insan, varlıklar hiyerarşisinin zirvesinde bulunan insanın da aradığı İslam’dır. Zira insan olmak ancak İslam’la mümkündür.

“İnsan, çevresini kendi ideallerine uyumlu hale getirme ya da değiştirme gücüne sahip olduğu ölçüde insandır. Çevresine uyum gösterdiği ve çevresinin ürünü olduğu ölçüde de bitki ve hayvan gibi bir tür bir anlam taşıdığı farkına varmasıyla mümkün olacağını söyler. Çünkü insanın nasıl bir anlam taşıdığı aydınlatılmadan onun kurtuluşundan söz edilemez. Bütün dinlerin, yaratılış ve insanın yaratılış felsefesinden yola çıkmasının sebebi de budur. Bu nedenle her ekolün eksen yaptığı konu insandır.

İnsanın başkalaşım ve düşüşüne yol açan modern trajedileri toplumsal sistemler ve düşünce sistemleri şeklinde iki bölümde ele alan ŞERİATİ’ye göre, aralarında görünürde bir karşıtlık bulunan ve insanı kısıncasına alan ya da buna davet eden iki toplumsal sistem komünizm ve kapitalizmin açıkça görülen yönü üstün bir metafizik varlık olan insanın unutulması trajedisidir. İnsanı çepeçevre kuşatan üç trajedi: Kapitalizmin alçaklığı, Marksizmin donukluğu ve Egzistansiyalizmin saçmalığıdır. Batı kapitalizm ve komünizminin insanı sevk ettiği her iki yolda insani trajedi ile sonuçlanmıştır ve sonuçlanacaktır. Bundan dolayı insanın kurtuluş yolu bu iki yoldan dönmedir diyen Şeriatî’ye göre İslam, tek kelimeyle içinde aynı ölçüde demokrasinin yalancı teokrasi ve liberalizmde oyun alanı olduğu acımasız kapitalizmin kucağına düşen insanın kurtuluş felsefesidir. Zira insan ancak ahlaki bir sistemde anlam kazanır ve varlıksal özelliğini elde eder. Bir olup bitmişlik süreci içinde değil, oluş süreci içinde olan ve kendisini oluşturan bir varlık olan insan için hem din hem ümmet olan İslam hidayet felsefesidir.

“Çağdaş insanın yaşadığı trajedi, her şeyden önce “insanlık trajedisi” dir. İnsan, bir tür olarak kaybolmakta, inkar edilmekte, bozulmakta ve bir ipek böceği gibi kendi gayret ve sanatsal başarısının kurbanı olmaktadır. Bundan daha şair-tacı olan ise insanın tarih boyunca genellikle kendini kurtarma düşüncesine kurban gitmiş olmasıdır. Kurtuluş arzusu, tarihsel değişim içerisinde kendi esaret zincirini yapan bir ustaya dönüşmüş ve insan, kurtuluş yolunda tuzağa düşmüştür. İnsan, hedefsiz bir liberalizm ve aldatıcı bir demokrasi maskesi arkasında tek boyutlu hale gelmekte, tükenmekte, kendisine yabancılaşmakta ve sonunda kendi insani mahiyetini kaybetmektedir.” diyerek modern uygarlık putu olan makine ve sermayenin karşısında hiçleşen-hiçleştirilen çağdaş insanın kendi eylemlerinin kurbanı olduğu acı gerçeğine işaret eder.

ŞERİATİ’ye göre kendi tutsaklığını duyumsamamak hem tutsaklığın kendisini, hem de tutsaklığın mutlak zirvesini ifade eden bir tutsaklıktır. İnsanın özgürlük ve tutsaklık duygusu bizzat özgürlük göstergelerinden biridir. Tutsaklıktan ötürü acı çekmek özgürlüğe sancılanmaktır.

“Bir put kıran ve ütopyacı olarak “ne idi?” ile savaş halinde ve “ne olmalı?”yı inşa çabasında” olan ŞERİATİ’nin bu kıymetli eseri, doğa, tarih, toplum ve kendi zindanı olmak üzere dört zindandan kurtulmak isteyen ve özünü gürleştirme sancılarını çekenler için...”

RUFİ TIRYAKI